

Dr. D. Rakšány :

Nový vývoj v nemeckom trestnom práve mládeže.

Národnosocialistické Nemecko venuje od začiatku zvýšenú pozornosť výchove mládeže. Výchovu túto dalo v prvom rade do ruky vodcom mládeže, avšak aj sudcovia Tretej ríše majú mať podiel na tejto výchove. Podľa slov býv. ríšskeho vodcu mládeže Baldura von Schiracha obidvaja, sudcovia i vychovávateľa, sú v tom zajedno, že trestné právo mládeže možno len vtedy nazvať národnosocialistickým, ak v rámci celého nemeckého práva mládeže bude slúžiť vysokému cieľu, vytvoríť z mladistvých telesne a duševne zdravé údy národnej pospolitosti. Nemá byť preto hlavným cieľom nového trestného práva mládeže, aby sa mladistvý potrestal, ale aby on a jeho pospolitosť považovali trest, ktorý si odpykal, za skutok výchovný.

Prvým krokom k uskutočneniu tohto cieľa možno považovať zavedenie takzv. zavretia mladistvých (Jugendarrest), ktoré zaviedlo nariadenie o doplnení trestného práva mládeže zo dňa 4. októbra 1940 (str. 1336 ríš. zák.) a vykonávajúce nariadenie k nariadeniu o doplnení trestného práva mládeže zo dňa 28. novembra 1940 (str. 1541 ríš. zák.).

Podľa cit. nariadenia zo dňa 4. októbra 1940 zavretie mladistvých (§ 1) môže sudca uložiť miesto väzenia (Gefängnis) alebo zátvoru (Haft), ak mladistvý sa dopustil trestného činu. Najvyššia výmera zavretia mladistvých obnáša jeden mesiac, najnižšia výmera jeden týždeň alebo jeden koniec týždňa. Zavretie mladistvých sa vymeriava plnými dňami alebo týždňami, alebo v trvaní jedného mesiaca, alebo ako zavretie koncom týždňa (Wochenendkarzer) v trvaní najmenej jedného a najviac štyroch koncov týždňa. Výkon jeho patrí do rúk sudcu mládeže a vykonáva sa pod jeho dozorom v miestnostiach justičnej správy. Možno ho uložiť v zrýchlenom pokračovaní. Sudca môže vysloviť jeho okamžitý výkon, proti ktorému rozhodnutiu niet opravného prostriedku. Možno ho uložiť aj trestným príkazom ako aj v policajnom trestnom pokračovaní.

To je podstatný obsah krátkeho nariadenia, ktoré má len šesť paragrafov a ktoré vykonanie a doplnenie prenecháva

riíšskemu ministrovi vnútra a pravosúdia. Použijúc tohto splnomocnenia riíšsky minister pravosúdia vydal citované už vykonávajúce nariadenie zo dňa 28. novembra 1940 a naplnil obsahom rámcové základné nariadenie.

Pre oboznámenie našej právnickej verejnosti touto inštitúciou nemeckého práva mládeže poukážem na autoratívny výklad, ktorý podali o nej vedúci právnickí činitelia nemeckí v odborných časopisoch nemeckých ako aj na shromaždení Akadémie pre nemecké právo z príležitosti zavretia mladistvých dňa 6. novembra 1940 a na snemovaní sudcov mládeže, konanom nasledujúceho dňa na Riíšskom ministerstve pravosúdia v Berlíne. Pozoruhodné sú najmä články štátneho tajomníka Dr. Rolanda Freisslera: »Zavretie mladistvých a nové usporiadanie trestného práva mládeže«, (»Das Junge Deutschland«, roč. 34, č. 11), »Aplikácia žalára mládeže« od toho istého autora (»Deutsche Justiz« roč. 102, č. 51/52), H. Bornefelda: »Na ceste k novému trestnému právu mládeže« (»Deutsche Justiz« roč. 102, č. 44), reč riíškeho vodcu mládeže Axmanna v Akadémii pre nemecké právo (tamže, roč. 102, č. 46), ako aj referáty z horeuvedených dvoch snemovaní, uverejnené v časopisoch »Deutsche Justiz« (roč. 102, č. 45 a 46).

Inštitúcia zavretia mladistvých, podľa slov neb. riíškeho ministra pravosúdia Dr. Gürtnera, je začiatkom veľkého reformného diela. Jeho zavedenie považuje sa za polozenie základného kameňa k novému výchovnému právu mládeže v smysle národnosocialistickom. Zavretie mladistvých má byť operným bodom, okolo ktorého môže vykrištalizovať nové trestné právo mládeže. Doterajšie trestné právo mládeže malo tú chybu, že nehládalo na mládež ako na mládež, ale ako na malých dospelých. Pri výkone trestu shromažďovalo mladistvých, ktorí nepatrili k sebe, nenapraviteľných spolu s napravitelnými, na veľkú škodu týchto posledných. Tomu má byť koniec: nová inštitúcia apeluje na česť mladistvého, je akýmisi právom cti mládeže. Do národnej pospolitosti patria len čestní jedinci a preto nabadúce sa vylúčia z nej všetci tí, ktorí napriek svojmu mladistvému veku nie sú už mladistvými, ale ťažkými zločincami, ktorí privčas dozreli.

Zavretie mladistvých má vyplniť medzeru, ktorá sa pociťovala medzi výchovnými opatreniami na jednej strane a trestmi vo smysle trestneprávnom na strane druhej. Chýbal prostriedok, ktorý mal čeliť trestným činom mladistvých, u ktorých púhe výchovné opatrenia nevystačovali a niekoľkoročná ochranná výchova neprichádzala v úvahu, na druhej strane však trest na slobode javil sa ťažkým a nemiestnym, keďže tak jeho výkon ako i jeho podmienený odklad mali nežiadúce nevýhody. Zavretie mladistvých má preto na strane jednej zúžiť upotrebenie výchovných opatrení, na druhej strane však vstúpiť na miesto krátkych trestov na slobode a súčasne

vylúčiť šablonovitý podmienený odklad výkonu trestu. Je viac ako výchovným opatrením, ale menej ako trestom. Najpozoruhodnejším jeho znakom je, že sa nezapisuje do trestného registra.

Vykonávajúce nariadenie nazvalo ho prostriedkom kárnym. (§ 1). Má sa uložiť vtedy, keď sudca nepovažuje trest za primeraný prostriedok, predsa však mladistvému má sa dať rázne na vedomie jeho protispoločenské chovanie. Mladistvý má jeho účinok ťažko pociťovať, aby si zapamätal, že je tu hranica, ktorú už ďalej prekročiť nesmie, lebo stane sa trestaným členom národnej pospolitosti, ktorá ho vyobcuje zpomedzi svojich členov. Dáva sa tedy mladistvému ťažko pociťiť jeho protispoločenské chovanie, avšak nie hrozbou, podmieneným odkladom výkonu trestu, z ktorého si mladistvý vo väčšine prípadov málo čo robil, avšak citeľným trestom na slobode, ktorý však predsa nemá následky odsúdenia a zachováva mladistvého netrestaného pre národnú pospolitosť. Z toho vidíme, že výchovný systém národnosocialistický siaha k prostriedkom, ktoré sa zdajú byť tvrdými, sú však účinnými a majú za cieľ bez zbytočnej rozcitlivelosti zachrániť čím viac mladých ľudí pre národnú pospolitosť.

Aby sa účinok zavretia mladistvých neminul tohto cieľa, je podmienený odklad jeho výkonu zásadne vylúčený. Zpravidla treba ďalej nariadiť po uložení trestu jeho okamžitý výkon. Uložiť ho možno v pokračovaní zrýchlenom, aby trest bol okamžitou odplatou za zlý skutok. Neznamená to však, že sudca mládeže nemá svedomite vypátrať skutkový stav a poznať dôkladne osobnosť páchatelovu. Naopak, hlavne na svedomité poznanie páchatelovej osobnosti kladie sa dôraz, aby prostriedok tento nepostihol nehodného, nenapraviteľného zločinca, ktorý už nemá dostatočné rozpoznávacie vlastnosti vstúpiť do seba, ale ktorého treba skutočným trestom na slobode a jeho diffamujúcimi následkami označiť a chrániť pred ním neskazenú väčšinu jeho mladých kamarátov.

Uloženie i výkon zavretia mladistvých je v rukách sudcu mládeže, ktorý, pravda, má stáť na výške svojho povolania. Pred jeho uložením má sa úplne vžiť do obrazotvornosti mladého previnilca a jeho práca má vyvrcholiť v tom, aby mladistvého presvedčil, že páchal neprávom a preto právom sa tresce. Má mu vysvetliť pri tom i to, že ho nepovažuje za človeka strateného pre národnú pospolitosť, naopak považuje ho za hodného, aby si s ním dal prácu a ochránil ho pred ďalšími pokleskami. Má ho poučiť o následkoch jeho budúceho zlého skutku, najmä o následkoch spojených so zápisom do trestného registra.

Pri výkone zavretia mladistvých má sa užiť zásadne samoväzba. Dôležitým výchovným prostriedkom pri výkone zavretia je práca, pravda len taká, ktorá sa ľahko naučí a nevyžá-

duje predvzdelanie. Za túto svoju prácu mladistvý sa nehonoriuje. Treba sa preto vystrihať upotrebiť mladistvého na robotu pre sudcov alebo dozorcov, lebo tým sa v mladistvom vzbudzuje dojem, že ho chcú využiť ako lacnú pracovnú silu. Mladistvý nosí pri výkone trestu svoje vlastné šaty, tyká sa mu, ale zdraví sa, ako aj on sám pozdravuje nemeckým pozdravom. Naproti tomu však podstatnými znakmi výkonu zavretia mladistvých na konci týždňa zásadne, a pri ďalšom trvaní v určité dni, sú tvrdá posteľ a obmedzenie jedla na vodu a chlieb. Mladistvý je pritom pod stálym lekárskeym dozorom, aby jeho zdravotný stav tým neutrpel.

Ako som už uviedol, jeden zo spôsobov uloženia zavretia mladistvých je uložiť ho ako zavretie na konci týždňa. Spôsobom týmto docieľuje sa toho, že mladistvý nie je vytrhnutý zo svojho zamestnania. Trest nastupuje v sobotu poobede hneď zo zamestnania a prepúšťa sa z neho v pondelok ráno, keď odchádza z neho priamo do svojho zamestnania. Poznámam pritom, že inštitúcia výkonu krátkych trestov do dvoch týždňov na konci týždňa zaviedla sa minulého roku v Nemecku aj pre dospelých previnilcov, u ktorých má tú istú výhodu, ako u mladistvých: nevytrhuje pracovníka z jeho zamestnania a chráni tým národnú pospolitosť pred stratou výkonu, čo je najmä v terajšom vojnovom stave veľmi dôležité.

Zavretie mladistvých má mať v budúcnosti v trestnom práve mládeže vedúce použitie a má sa použiť tak miesto trestov na slobode, ako i miesto trestu peňažného a ďalej — podľa slov štát. tajomníka Dr. Freisslera — aj miesto výchovných opatrení. Nemožno to pravda brať doslovne. Budú prípady, hlavne z okruhu ťažkého zločinectva, kde jediným vhodným prostriedkom zostáva trest na slobode s jeho diffamujúcim následkom zápisu do trestného registra. Naproti tomu aj uloženie výchovných opatrení bude možno praktizovať vedľa uloženia zavretia mladistvých. Bude to pokarhanie vo forme vážnej, slávnostnej. Uloženie ochranného dozoru môže mať tiež dobrý účinok, keď rodičovský dom je ešte zodpovedajúcim prostredím, aby v ňom mladistvý sa vychovával a keď ochranný dozorca môže účinne pomáhať rodičom pri riadnej výchove mladistvého. Keď to nie je možné, možno dať mladistvého na výchovu do inej rodiny, alebo možno mu uložiť ústavnú ochrannú výchovu. Vo výnimočných prípadoch možno uložiť mladistvému aj náhradu škody. Vždy však má mať nemecký sudca mládeže na pamäti, že zavretie mladistvých je vo väčšine prípadov najvhodnejším prostriedkom, ako napraviť mladistvého delikventa a dať mu príležitosť tvrdým, odstrašujúcim účinkom zavretia mladistvých rozpamätať sa začas, bez škodlivých následkov do budúcnosti.

Spomenul som, že podstatnou súčiastkou zavretia mladistvých je okolnosť, že sa nezapisuje do trestného registra. Keď-

že však odsúdenie na zavretie mladistvých, ktoré nastupuje aj namiesto nedobytného trestu peňažitého, môže mať pri opätovnom trestnom čine mladistvého a pre dokonalé posúdenie jeho osobnosti dôležitosť, ríšsky minister pravosúdia nariadil, aby každé takéto odsúdenie oznamovalo sa na osobitnom tlačive príslušnému úradu trestného registra. Tieto oznamy nebudú tvoriť súčiastku trestného registra, avšak sa tam budú uschovávať až do dokonania 20. roku mladistvého, kedy sa zničia. Výpisy z týchto špeciálnych záznamov, ktoré nemajú povahu výpisov z registra trestného, môžu dostať na výslovnú žiadosť len súdy, štát. zastupiteľstvá, najvyššie ríšske a krajinské úrady a najvyššie úrady strany, ako aj určité bezpečnostné policajné úrady.

Pre úplnosť treba konečne spomenúť, že príslušníkov Hitlerovej mládeže (HJ) možno trestať aj osobitným služobným trestom zv. služobné zavretie mladistvých (Jugenddienstarrest) pre ťažké previnenia proti služobnému poriadku HJ. Tento disciplinárny trest vykonáva sa vo forme zavretia na konci týždňa alebo ako súvislý trest na slobode od 3 do 8 dní. Pre ten istý trestný čin možno zpravidla uložiť alebo zavretie mladistvých, alebo tento disciplinárny trest. Pri praktickom vykonávaní prejavuje sa dokonalá spolupráca medzi pracovníkmi mládeže na strane jednej a sudcami mládeže na strane druhej.

Záverom možno povedať, že zavretie mladistvých je tvrdým, ale účinným prostriedkom pre výchovu nemeckej mládeže, bez zbytočných teoretických príkras, a majúcim na myslí len záchranu čím väčšieho počtu mladých ľudí pre národnú pospolitosť. Jeho ukladanie predpokladá vyspelú, tvrdú mládež a ešte vyspelejších sudcov mládeže. Pri jeho zavedení Nemci neobzerali sa na rôzne moderné výchovné metódy pri ukladaní trestov, ale vybrali si prostriedok, ktorý na mladistvého previnilca pôsobí odstrašujúcim spôsobom a svojou tvrdosťou dá mu navždy odstrašujúci príklad. Inštitúcia táto pri vyspelosti výchovy nemeckej mládeže a školeného káдру sudcov mládeže prinesie iste úspech a pri všetkej svojej tvrdosti možno o nej povedať, že chráni dobrú povesť mladistvého, berie ohľad na jeho budúcnosť a je preto jedným z mnohých praktických vymožeností nového právneho usporiadania národnesocialistického Nemecka.

Dr. Štefan Juráš:

O platnosti kartelových smlúv po štátoprávnych zmenách.

I.

Otázka platnosti kartelových smlúv bývalého štátneho územia je ešte dnes stále predmetom mnohých úvah vzhľadom na úpravu hospodárskych pomerov v priestore, ktorý tvoril